

והוא רחום יכפר עון

The practice of reciting the verses: והוא רחום and ה' הושיעה before ברכו in תפלת ערבית is already found in סדר רב עמרם גאון:

סדר רב עמרם גאון (הרפנס) תפילת ערבית-ועומד שליה צבור ומתחיל ואומר. והוא רחום יכפר עון ולא ישחית והרבה להשיב אפו ולא יעיר כל חמתו. ה' הושיעה המלך יעננו ביום קראנו (תהלים ע"ה, ל"ח; כ', י') ומברך ברכו את ה' המבורך. ועונין אחריו ברוך ה' המבורך לעולם ועד. ופותח ואומר ברוך אתה ה' א-להינו מלך העולם אשר בדברו מעריב ערבים בחכמה פותח שערים ובתבונה משנה עתים . . .

Translation: The prayer leader stands and begins by saying: V'Hu Rachum etc. . . He says: Barchu and those congregated answer: Baruch Hashem Ha'Mivorach L'Olam Va'Ed. He then opens with the Bracha of Asher Bidvaro.

Why do all the נוסחאות התפלה, versions of Tefila, follow this practice:

מחזור ויטרי סימן צט-מצאתי מה טעם נהגו לומר והוא רחום בתפילת ערבית על שם המקרא:(ישעיהו א', כא') צדק ילין בה. מעולם לא לן אדם בירושלים ובידו עון. כיצד? תמיד של שחר מכפר על עבירות שנעשו בלילה. ותמיד של בין הערבים על עונות שנעשו ביום. וכנגד כן אנו אומרי' והוא רחום כלומר בזמן שבית המקדש קיים היו תמידים מכפרים ועכשיו שבית המקדש הרב ואין לנו תמידים וזבחים אלא תפילה הקדוש בכך הוא שהוא רחום יכפר עון בשביל התפילות שהן כנגד התמדיים. וגם בתפילת השחר אנו אומרים והוא רחום בסדר קדושה.

Translation: I found that the basis for the practice of reciting the verse: V'Hu Rachum in Tefilas Maariv is based on a verse (Yishayah 1, 21): righteousness lay in her (Yerushalayim). Never did anyone sleep in Yerushalayim possessing any sins. How could that be? The Tamid sacrifice of the morning brought forgiveness for any sins that were transgressed at night. The Tamid sacrifice of the evening brought forgiveness for any sins that were transgressed during the day. Based on that series of events, we recite the verse: V'Hu Rachum, meaning that while the Beis Hamikdash stood the sacrifices brought forgiveness. Now that the Beis Hamikdash no longer stands and we can no longer rely on the daily sacrifices, we must instead rely on prayer. G-d who is merciful should forgive our sins based on our prayers that were instituted as a substitute for the sacrifices. That is why we include the verse of V'Hu Rachum in Tefilas Shacharis in Kedushah D'Sidra (Oo'Vah L'Tzion).

An additional reason:

מחזור ויטרי סימן קא-תקנו לומר והוא רחום במעריב לפי שאין במעריב קרבן לכפר עון. אבל יוצר ומנחה שיש תמידין שמכפרין אין צריך לומר, מפי ר' אליעזר הגדול: יש להקשות והא איכא תמיד של שחר שמכפר על עבירות של ליל ותפילה השחר כנגד תמיד של שחר תקנו: אבל יש אומרים לפי שכן נהגו החוטאים ללקות בשעת מעריב שאו' ציבור והוא רחום. שמקבל החוטא עליו את הדין ואחר שנלקה או' והוא רחום. ועוד שכל המלקה אומר ג'

פעמים והוא רחום. ויש בו מי"ג תיבות. ובין כולן מ' חסר אחת שהיא סוכמת את הארבעים. ומונה כן. והוא אחת. שתיים כו': ועוד שבכל היום אדם חוטא ולערב צריך לומר והוא רחום:

Translation: Chazal instituted the practice of reciting the verse: V'Hu Rachum in Tefilas Maariv because no sacrifices were brought at night to bring forgiveness for sin. Conversely, the Tamid sacrifices were brought to bring about forgiveness for sin in the morning and evening. As a result there is no need to recite the verse: V'Hu Rachum during the morning and evening prayers. That was the opinion of the Great Rabbi Elazar. We can question that reason based on the following: did we not learn that the Tamid sacrifice of the morning brought forgiveness for any sins that were transgressed at night and that the Tamid sacrifice of the evening brought forgiveness for any sins that were transgressed during the day. Based on that reasoning, the two Tamid sacrifices brought forgiveness for all 24 hours of the day. Therefore there should be no need to recite the verse of V'Hu Rachum before Tefilas Maariv. As a result some provide a different basis for reciting the verse of V'Hu Rachum in Tefilas Maariv. They opine that the verse of V'hu Rachum is recited in Tefilas Maariv based on the procedure followed by the Jewish court of executing the sentence of 39 lashes (Malkos) at the time that Tefilas Maariv was usually recited. After receiving his punishment the person so sentenced would exhibit his acceptance of the punishment by reciting the verse of V'Hu Rachum three times. He did so because the verse contains thirteen words. By saying the verse three times, he replicates the 39 lashes that comprise the Malkos (lashes) punishment. That is why we recite the verse three times during the day; once in Yihei Kavod, once in Kedushah D'Sidra and once before Tefilas Maariv. In addition, since man tends to sin during the day, he needs to recite the verse of V'Hu Rachum to obtain forgiveness.

A third explanation for reciting the verse of והוא רחום before תפלת ערבית:

ריקאנטי בראשית פרק יח-ותיקנו והוא רחום קודם תפלת ערבית, והטעם מבואר. במדרש רות [עט ע"ב] אמרו שם שלשה שליטים מושלים בגיהנם מתחת יד דומה. והם משחית, אף, וחמה. וכל האחרים ממונין תחתם ודנין נפשותיהן של רשעים. וכל אותן כתות של מלאכי חבלה כולן מרעישין גהנם ונשמע קולן לרקיע. וקולות של רשעים ביניהם צווחין ואומרים ווי ווי ואין מרחם עליהן, והמשחיתים הללו שולטים כל ימי השבוע מזמן תפלת ערבית, ודנין אותן שהיו במחשך מעשיהן ומהרהרין הרהורים על משכבותם . . .

Translation: They instituted the practice of reciting V'Hu Rachum before Tefilas Maariv. The reason to do is clear. In Midrash Ruth we learned that three entities rule in hell: Mashchis (destroyer), Af (anger) and Chaima (rage). They are responsible to judge the souls of the wicked. All others who serve there work under their control. Those agents of punishment create such a tumult that the sound can be heard in the heavens. Within the noise can be heard the voices of the wicked crying out: Oy Yoy and noone extends any pity towards them. These agents rule on each day of the week beginning at night and they judge those whose actions brought darkness and are forced in death to constantly think about what they did . . .

ולכן תקנו בתפילת ערבית כל ימי השבוע והוא רחום, על כי מאותה שעה שבחשך דנין את הרשעים ע"י ג' המשחיתים שהם משחית אף וחמה, וכלן נכללו בהאי והוא רחום, משחית, הה"ד [תהלים עה, לח] ולא ישחית. אף, והרבה להשיב אפן. חמה, ולא יעיר כל חמתו. ולפיכך תקנו והוא רחום בימי החול. כיון שנכנס השבת מסתלק הדין מן העולם, והרשעים בגיהנם יש להם מנוחה, ומלאכי חבלה אינן שולטין עליהן משעה שקדש היום. ועל כן אין אומר בערב שבת והוא רחום כדי שלא יתעוררו מלאכי חבלה, ולפיכך הוא אסור לאומר בערב שבת מפני כבודו של מלך המגין על הרשעים בשבת, להורות שכבר נסתלק הדין מן העולם וכבר אין רשות למחבלים לחבל.

להבין את התפלה

Translation: Therefore they instituted the practice of reciting the verse: V'Hu Rachum because beginning with the time of Tefilas Maariv the wicked are judged by the three agents, Mashchis, Af and Chaima. Notice that all three of the agents are mentioned in the verse: V'Hu Rachum. The words: V'Lo Yashchis represent Mashchis. Af is represented in the words: V'Hirbah Li'Hashiv Apo; Chaima, in the words: V'Lo Ya'ir Chamaso. That is why we recite this verse on weeknights. Once Shabbos comes, the process of judging those in Hell pauses. The wicked in Hell are extended a rest. Once Kiddush Ha'Yom is recited on Shabbos the agents of punishment stop their work. That is why we do not recite the verse of V'Hu Rachum before Tefilas Maariv on Erev Shabbos. We do not want to stir the agents of punishment. It is prohibited to say the verse on Erev Shabbos out of respect for G-d who protects the wicked on Shabbos. We demonstrate that the process of judging the wicked has been suspended for the day and that the agents of punishment are prohibited from inflicting punishment on Shabbos.

... והוא הדין שאין לומר שומר עמו ישראל, כי מודים שהשרים והמקטרגים הם בממשלתן ולא הוא יתעלה. ועוד המשילו משל אחר רבותינו ז"ל. משל לרועה צאן, כל זמן שהצאן במדבר תוך הזאבים אז מתפלל על שמירתם, אבל כשהצאן בעיר אינו מתפלל על שמירתן. וזהו טעם בחתימת הפורש סוכת שלום, כי כיון שבא השבת אינו צריך שמירה מן הקטיגור, ועל כן חותמים הפורש סוכת שלום, כלומר סוכת דוד המחוברת לשלום, כמה דאת אמר [עמוס ט, יא] אקים את סוכת דוד הנופלת:

Translation: Similarly, we do not recite the Bracha of Shomer Amo Yisroel La'Ad because that Bracha is an admission that the officers and the enemies of the Jews are in control of the Jews and that G-d allows it. To explain this phenomena, our Rabbis composed a parable. Our relationship to G-d is like the relationship of a shepherd to his flock. For as long as the shepherd is with his sheep in the desert among the wolves, the shepherd needs to pray for the safety of his flock. However, once the shepherd herds the sheep into the city, he no longer feels the need to pray for their protection. That is why we change the words in the Chasimas Ha'Bracha of Hashkeiveinu to Ha'Porais Succas Shalom. Once Shabbos comes we no longer need protection from those who would persecute the Jewish people. G-d protects us simply by it being Shabbos. That is why we end the paragraph of Hashkeiveinu with: Ha'Porais Succas Shalom; i.e the House of Dovid that is tied to peace, as we find in the verse (Amos 9, 11) I will re-establish the House of Dovid that has fallen.

ערב on תפלת ערבית והוא רחום should be omitted before ערב on תפלת ערבית ורחום:
שבת:

סדר רב עמרם גאון (הרפנס) סדר שבתות-בלילי שבתות מקדימין ומתפללין, שכך אמרו, עיולי יומא כמה דאפשר מקדימין ליה, אפוקי יומא כמה דאפשר מאחרין ליה, כי היכי דלא להוי עלן כי טונא ואמר ר' יוסי יהי חלקי ממכניסי שבת בטבריה וממוציאי שבת בצפורי, וכך עושיין וכך מנהג. ועומד שליה צבור ומתחיל והוא רחום ועוניין ברכו, ומתחיל החזן אשר בדברו מעריב ערבים וגו'.

Translation: On Erev Shabbos, we need to start Shabbos as early as possible and to recite Maariv as our Sages said: the sanctity of Shabbos should begin as early as possible and should extend as long as possible so that keeping Shabbos does not appear to be a burden for us. As Rav Yossi said: may I be among those who begin Shabbos early in Tiberias and among those who extend Shabbos in Tzippori. That is how we should conduct ourselves. The prayer leader stands and says: V'Hu Rachum and the congregation answers to Barchu. The prayer leader then opens with Asher Bidvaro Ma'Ariv Aravim.

On what basis did some recite the verse: **והוא רחום** before saying **ברכו** on **שבת**:

ספר המנהיג דיני תפילה עמוד ק"ח-והוא רחום, קיבלתי מרבתי בצרפת לפי שהפושעים הם לוקים בין מנחה לערבית ואומרים על המלקות שלש פעמים והוא רחום, על כן מכריז החזן והוא רחום יכפר עון, ומכאן יש לי תשובה למנהג ספרד שאומרים אותו בשבתות וימי טובים וכבר הובדלו ממלאכה וכדא"ל רב לר' ירמיה מי בדלת א"ל אין בדילנא (ברכות כז', א'), וכבר קדש היום ואין מלקין אותו עוד.

Translation: V'Hu Rachum. I learned from my teachers in France that we recite that verse before Tefilas Maariv because those who transgressed received their punishment of lashes between Mincha and Maariv. After being inflicted with their punishment they would recite the verse of V'Hu Rachum three times. That is why the prayer leader opens Tefilas Maariv with the verse of V'Hu Rachum. Based on this I can explain the practice in Spain where they also recite this verse on Erev Shabbos and Erev Yom Tov before Tefilas Maariv even though they already stopped work as we learned in Maseches Brachos 27a: Rav said to Rav Yirmiya: have you stopped work; i.e. created a break between the workday and Shabbos. Rav Yirmiya answered: I did. They had sanctified the day and it was no longer appropriate to dole out the punishment of lashes.

ובצרפ' ובפרובינצ' אין מנהג לאמרו בשבתו' וי"ט, אך לפי מה שמצאת' במדרש מאי דכתי' צדק ילין בה מעולם לא לן אדם בירושלם ובידו עון הא כיצד תמיד של שחר מכפר על עבירות הלילה ושל בין הערבים על עבירות היו. לפי מה דקיימא לן דתפילו' כנגד תמידין תיקנום תפי' השחר כנגד [תמיד] שלשחר, ותפי' המנחה כנגד תמיד הערב ותפי' הערב אין להסמיך אותה בקרבן שאין קרבן בלילה שנ' להקרי' את קרבניה, ואסמכוה רבנן כנגד איברים ופדרים שלא נתעכלו מבערב שנא' בהן היא העולה על מוקדה על המזבח כל הלילה וגו' ואם נתעכלו מבערב יתעכלו כל הלילה, ואין סמך לדבר. על כן מנהג לומ' והוא רחום שאין לנו קרבן לתלות זאת התפי', ובוזה הוא נוח ויפה מנהג ספרד וישר הוא בעיניי. אב"ן.

Translation: In France and Provence it is not the custom to recite the verse of V'Hu Rachum before Tefilas Maariv on Erev Shabbos and Erev Yom Tov. However based on what I found in a Midrash that asks: what is the meaning of the verse: (Yishayahu 1, 21): righteousness lay in her (Yerushalayim). Never did anyone sleep in Yerushalayim possessing any sins. How could that be? The Tamid sacrifice of the morning brought forgiveness for any sins that were transgressed at night. The Tamid sacrifice of the evening brought forgiveness for any sins that were transgressed during the day. Based on the fact that our prayers replaced the sacrifices, Tefilas Shacharis is a substitute for the Tamid of the morning and Tefilas Mincha is a substitute for the Tamid of the evening. Tefilas Maariv is not a substitute for any sacrifice brought in the Beis Hamikdash. That our Sages found a connection between Tefilas Maariv and the burning of the bones at night is not a similar comparison. As a result, the recital of the verse: V'Hu Rachum is necessary because Tefilas Maariv is not a substitute for any sacrifice brought in the Beis Hamikdash. It is therefore appropriate to recite the verse of V'Hu Rachum before Tefilas Maariv on Erev Shabbos and Erev Yom Tov. That is why the practice in Spain is a beautiful practice and is correct in my opinion.

The inclusion of the verse: **והוא רחום** after the verse: **ה' הושיעה המלך יעננו ביום קראנו** appears to be a remnant of the practice we studied last week of reciting several additional verses before **תפלת ערבית**.

SUPPLEMENT

ברכת הזימון More On Why Three People Who Eat Together Must Recite

ברכת הזימון is unique in that it involves a **הזמנה**, an invitation, whenever three or more men eat together as a group. We previously learned that the **גמרא** explained the basis of the rule as being a **גזירת הכתוב**; derived from a verse. Perhaps we can suggest that the rule emanates out of concern with a greater issue, the **מצוה** of **לימוד תורה**. Let us study the following two **משניות** from **פרקי אבות**:

משנה מסכת אבות פרק ג' משנה ב'—רבי חנינא בן תרדיון אומר שנים שיושבין ואין ביניהן דברי תורה הרי זה מושב לצים שנאמר (תהלים א') ובמושב לצים לא ישב, אבל שנים שיושבין ויש ביניהם דברי תורה שכינה ביניהם שנאמר (מלאכי ג') אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו ליראי ה' ולהושבי שמו. אין לי אלא שנים מנין שאפילו אחד שיושב ועוסק בתורה שהקדוש ברוך הוא קובע לו שכר? שנאמר (איכה ג') ישב בדד וידום כי נטל עליו:

TRANSLATION: Mishnah 2. Rav Hananiah son of Teradion said: when two sit together and there are no words of Torah spoken between them, this constitutes a session of scorners, as it is said: he did not sit in the place where the scornful are found. But when two sit together and there are words of Torah spoken between them, the Shechinah rests among them, as it is said: then they that feared the Lord spoke one with another; and the Lord hearkened and heard, and a book of remembrance was written before Him, for those who feared G-d and who thought of Him. I have scriptural proof for the presence of the Shechinah when two speak words of Torah, from where is there proof that even when only one person sits and studies Torah, G-d rewards him? That he is rewarded is derived from the verse: though he sit alone and meditate in stillness, yet he receives a reward.

משנה מסכת אבות פרק ג' משנה ג'—רבי שמעון אומר שלשה שאכלו על שלחן אחד ולא אמרו עליו דברי תורה כאילו אכלו מזבחי מתים שנאמר (ישעיה כ"ח) כי כל שלחנות מלאו קיא צואה בלי מקום אבל שלשה שאכלו על שלחן אחד ואמרו עליו דברי תורה כאילו אכלו משלחנו של מקום ברוך הוא שנאמר (יחזקאל מ"א) וידבר אלי זה השלחן אשר לפני ה':

Translation: Mishnah 3. Rav Shimon said: three men who have eaten at one table and have not spoken words of Torah while eating are like a person who ate sacrifices offered to the dead. Concerning such people it is said: for all tables are full of filthy vomit, they are without G-d. However three men who have eaten at one table, and have spoken words of Torah during the meal are like men who have eaten at the table of G-d, as it is written: this is the table before G-d.

The two **משניות** follow each other consecutively in the third chapter of **פרקי אבות**.

Ostensibly, the second **משנה** is unnecessary. Based on the first **משנה**, we would have

extrapolated that since the שכינה is present when two people sit together and study תורה, then certainly the שכינה must be present when three people eat together and study תורה. What are we to learn from the second משנה? The second משנה teaches us the importance of learning תורה while sitting at a meal. When three people eat together and study תורה, it is as if they ate: משלחנו של מקום ברוך הוא, from the table of G-d. Because they are considered as having eaten from the table of G-d they are required to bless the בעל הבית, their host¹. In the following excerpt from the גמרא, we see אברהם אבינו sending that message to the guests at his table:

תלמוד בבלי מסכת סוטה דף י' עמ' א'-ויקרא שם בשם ה' א-ל עולם - אמר ריש לקיש: אל תיקרי ויקרא - עמוד ב-אלא ויקריא; מלמד שהקריא אברהם אבינו לשמו של הקב"ה בפה כל עובר ושב. כיצד? לאחר שאכלו ושתו עמדו לברכו, אמר להם: וכי משלי אכלתם? משל א-להי עולם אכלתם, הודו ושבתו למי שאמר והיה העולם.

Translation: And he called there in the name of the Lord, the Everlasting G-d. Resh Lakish said: Read not 'and he called' but 'and he caused to call', thereby teaching that our father Abraham caused the name of the Holy One, blessed be He, to be uttered by the mouth of every passer-by. How was this? After travellers had eaten and drunk, they stood up to bless Abraham. Instead he said to them, 'Did you eat of mine? You ate of that which belongs to the G-d of the Universe. Thank, praise and bless Him who spoke and the world came into being'.

It appears that over time חז"ל became concerned that ברכת זימון was being recited without תורה study taking place. That explains the appearance of the custom of reciting תהלים קלוז, על נהרות בבל on weekdays, and תהלים קבו, שיר המעלות on שבת ויום טוב, before לימוד תורה. The recital of those chapters of תהלים are viewed as ברכת זימון. In some locations, חז"ל went even further. Some "benchers" that were published in the 1700's and the 1800's include a סדר of learning to be followed during the meal. The Jewish National Library website: www.jnul.huji.ac.il/eng/ presents several of these "benchers." The following are available for viewing:

סדר מברכה כמנהג קצת קהילות אשכנז, Venice, published in 1716;

סדר מאה ברכות כמנהג קצת קהילות ספרדים, Venice, published in 1780; and

תקון השלחן: קודם הסעודה ולאחר הסעודה, Regev, published in 1810.

In סדר מאה ברכות כמנהג קצת קהילות ספרדים, page 2, the order of study is preceded by the following note:

ואחר האכילה מברך ברכת המזון. וקודם שיברך יאמר זה הסדר כפי מה שמצינו בפרקי אבות. שלשה שאכלו על שלחן אחד ואמרו עליו דברי תורה כאילו אכלו משלחנו של מקום

1. This may be the basis for the ברכת האורה that is already found in the גמרא: Brachos 46a.

להבין את התפלה

ברוך הוא לכן ראוי סדר תיקון זה לומר קודם ברכת המזון. תורה. נביאים. וכתובים. משנה. וגמרא. בדרך קצרה וערוכה.

Translation: After the meal, he recites Birkas Hamazone. Before reciting Birkas Hamazone, he should read in this order, as we find in Pirkei Avos: three men who have eaten at one table and have spoken words of Torah during the meal are like men who have eaten at the table of G-d. Therefore it is recommended to follow this order of learning before reciting Birkas Hamazone: Torah, Prophets, Scripture, Mishnah, Gemara in a short but orderly manner.

ברכת המזון על הכוס

In the following excerpt, the **טור** provides that even when a person eats alone, he must recite **ברכת המזון** over a cup of wine:

טור אורה חיים סימן קפב'—ואחר כך מביאים לו כוס של יין לברך עליו ברכת המזון אבל לא שאר משקין אפילו אם קבע עליהו, דברכת המזון טעונה כוס אפילו ביחיד² מדלא קאמר בשום מקום ברכת זימון טעונה כוס אלא ברכת המזון קאמר משמע כל ברכת המזון אפילו ביחיד וכיון שטעון כוס צריך לחזור אחריו ולא יאכל אלא אם כן יהיה לו כוס לברך עליו ברכת המזון.

Translation: Then they bring him a cup of wine over which he recites Birkas Hamazone but they should not bring him any other types of drinks even those he is accustomed to drinking them because Birkas Hamazone requires a cup of wine even when Birkas Hamazone is recited by one person. This is based on the fact that we do not find a source that supports the rule that the requirement for taking a cup of wine is for Birkas Zimmun. Instead, the requirement to take a cup is always related to reciting Birkas Hamazone. Based on this we can conclude that all recitals of Birkas Hamazone require a cup of wine even when Birkas Hamazone is being recited by one person. Since it is necessary to recite Birkas Hamazone over a cup, one should try to procure a cup of wine. He should not begin eating a meal until he knows that he will have a cup of wine over which to recite Birkas Hamazone.

The **טור** was following his father's custom:

רא"ש מסכת ברכות פרק ה—דקי"ל ברכת המזון טעונה כוס ואפילו יחיד המברך טעון כוס מדלא מדכר בשום דוכתא זימון אלא ברכת המזון טעונה כוס משמע כל ברכת המזון אפי' ביחיד.

Translation: We conclude that the recital of Birkas Hamazone requires a cup of wine even when recited by one person since the requirement for taking a cup of wine is never restricted to when Birkas Zimmun is recited but rather to whenever Birkas Hamazone is recited. Based on this we can conclude that all recitals of Birkas Hamazone require a cup of wine even when recited by one person

It appears that **תוספות** endorsed the practice:

תוספות מסכת פסחים דף קה עמוד ב—שמע מינה ברכה טעונה כוס – קצת משמע דאפילו ביחיד טעונה כוס דהנכנס משמע שהוא יחיד וכן משמע לקמן (דף קיז:) דתנן שלישי אומר

2. Query: does this rule apply to women as well?

עליו ברכת המזון וקאמר בגמ' שמע מינה בהמ"ז טעונה כוס וארבעה כוסות תיקנו אפילו ביחיד.

Translation: One can find some support for the position that even one person reciting Birkas Hamazone must do so with a cup of wine. The wording used by the Gemara makes it appear that the Gemara is speaking of an individual. More support for this rule can be found in the Gemara that provides that the third cup at the Seder is for Birkas Hamazone. The Gemara concludes that this proves that the recital of Birkas Hamazone at all times requires a cup of wine. You can argue that since an individual is required to drink four cups at the Seder that this practice supports the position that every time an individual recites Birkas Hamazone, he must do so with a cup of wine.

מיהו יש לדחות משום דברכת המזון טעונה כוס בג' תיקנו בפסח אפילו ביחיד כוס לברכת המזון דאי בשום פעם אינה צריכה מה ענין כוס בבהמ"ז היה להם לתקן שיר לכוס שלישי והעולם אין נוהגין לברך בהמ"ז על הכוס אלא בג'. ורבינו שלמה בן רבינו מאיר אומר להטעין כוס אפילו ביחיד וכן מוכח במדרש שוחר טוב על קרא דשני רשעים שברת ועוד מוכיח מורי הר"ר יחיאל דטעונה כוס אפילו ביחיד דאי אינה טעונה כוס למה מניחו אחר המזון יבדיל לפני המזון ויאכל כל אחד בעצמו ואז לא תהא טעונה כוס.

Translation: We may be able to deflect this proof by arguing that in general Birkas Hamazone requires a cup of wine only when three people eat together. However for the Seder on Pesach, Chazal created an exception to allow one person who is reciting Birkas Hamazone to do so with a cup of wine. You cannot conclude from the practice at the Seder that perhaps they never required a cup of wine for Birkas Hamazone because in that case they should have designated the third cup at the Seder for Hallel. Rabbi Shlomo son of Rabbenu Mayer said that an individual should recite Birkas Hamazone over a cup of wine. And so it appears from the Midrash Shochar Tov on the words: You have broken the teeth of the wicked (Tehillim 3, 8). Furthermore my teacher Rabbi Yechezkel proves that an individual must take a cup of wine when reciting Birkas Hamazone from the rule that on Motzei Shabbos, if he has only one cup of wine, he keeps it for Birkas Hamazone and says the other Brachos of Havdalah in order after it. If an individual does not need to take a cup of wine for Birkas Hamazone, let each of those present eat individually and keep the cup of wine for Havdalah.

The שולחן ערוך appears ambivalent about the issue:

שולחן ערוך אורח חיים סימן קפב-סעיף א-יש שאומרים שברכת המזון טעונה כוס אפילו ביחיד, וצריך לחזור עליו, ולא יאכל אם אין לו כוס לברך עליו אם הוא מצפה ואפשר שיהיה לו, אפילו אם צריך לעבור זמן אכילה אחת; ולפי זה אם שנים אוכלים יחד צריך לקחת כל אחד כוס לברכת המזון; ו"א שאינה טעונה כוס אלא בשלשה; ויש אומרים שאינה טעונה כוס כלל, אפילו בשלשה. דגד: ומ"מ מצוה מן המובחר לברך על הכוס (ר"ן פרק ערבי פסחים).

Translation: Some say that an individual who is reciting Birkas Hamazone must do so over a cup of wine; that it is necessary to search for a cup of wine. He should not eat until he finds the cup of wine provided that he expects to find a cup of wine even if it means delaying the meal. As a result if two eat together, each needs his own cup of wine. Some say that only when three people eat together they must recite Birkas

להבין את התפלה

Hamazone over a cup of wine. Some say you never need to take a cup of wine for reciting Birkas Hamazone, even when three eat together. RAMAH: In any event you fulfill the mitzvah in the best way possible when you recite Birkas Hamazone over a cup of wine.

The משנה ברורה explains the rationale behind taking a cup of wine for ברכת המזון:

משנה ברורה סימן קפב ס"ק א- טעונה כוס – שברוב הברכות שתקנו חז"ל תקנום לסדר על הכוס מפני שכן הוא דרך כבוד ושבת נאה להקב"ה לסדר שבחו וברכתו ית' על הכוס וכמו שכתוב כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא (לבוש):

Translation: For many of the Brachos that Chazal composed, they composed them to be recited over a cup of wine because the way to show respect and high praise to G-d is when you praise G-d and recite Brachos over a cup of wine as it is written: Cups of redemption I will raise and the name of G-d I will call out.

In the next paragraph we find the רמ"א suggesting a compromise that covers all opinions:

שולחן ערוך אורח חיים סימן קפב סעיף ב-כוס ברכת המזון אינו אלא של יין, ולא משאר משקים אפי' קבע סעודתו עליהם; ואם אין יין מצוי באותו מקום והשכר או שאר משקין הוו חמר מדינה, מברכין עליהם, חוץ מן המים. הנהגה: ומה שנוהגין במדינות אלו לברך על השכר, אין למחות דהא יש אומרים דאינו טעון כוס כלל, ועוד דהא עיקר חמר מדינה הוא שכר וקובעין הסעודה עליו; ואע"ג דיין נמצא בעיר, מכל מקום לא מיקרי מצוי לדבר זה, שהוא ביוקר ואי אפשר לקנות יין בכל סעודה לברך עליו, אמנם המצוה מן המובחר לברך על יין (ד"ע). ויש מדקדקין כשמברכין ביחיד על היין שלא לאחוז הכוס בידם, רק מניחין אותו על השולחן לפניהם, ונכון מנהג זה על דרך הקבלה (ב"י).

Translation: The cup over which Birkas Hamazone is recited should be wine and not other drinks even if he drank other drinks during the meal. If no wine is available in his area and other strong drinks are the drinks of the location, they can be used but one should not use plain water. RAMAH: The custom in my geographic area to recite Birkas Hamazone over liquor should not be criticized since some hold that no cup is needed when reciting Birkas Hamazone. Furthermore, the main drink in our area is liquor and it is our practice to drink liquor during our meals. Although wine can be found in our city, it is not considered "available" for this purpose because it is expensive. It would be financially prohibitive to expect someone to buy enough wine to drink a cup of wine at every meal. However I will concede that the preferred way of fulfilling the Mitzvah of Birkas Hamazone is with a cup of wine. Some conduct themselves as follows: when they recite Birkas Hamazone alone, they do not hold the cup of wine in their hand but instead leave the cup on the table in front of them. This is the correct way to act according to Kabbalah.

The משנה ברורה explains how that action is a compromise:

משנה ברורה סימן קפב-טו) שלא לאחוז – דהמדקדקים שמברכין על הכוס הוא לצאת ידי דעה הראשונה שבסעיף א' דגם ביחיד טעון כוס ורק דמהזוהר משמע דיחיד לא יברך על הכוס. ועל כן מברכין ואין אחזין בידם, ובזה יוצאים ידי הכל דאפילו האומרים טעונה כוס הרי הכוס לפניו על השולחן ואחזיתו אינה אלא למצוה מן המובחר לד"ה:

Translation: Those who are careful recite a Bracha over wine after reciting Birkas Hamazone so as to be in compliance with the opinion expressed in the first paragraph of this section that even an individual should take a cup of wine while reciting Birkas Hamazone. From the Zohar it appears that an individual should not make a Bracha over the cup. So they recite Birkas Hamazone and do not hold the cup in their hand. By acting in that manner, they comply with all the opinions even the opinion that an individual should take a cup of wine while reciting Birkas Hamazone since the cup is in front of him on the table and holding the cup is only considered the best way to fulfill the mitzvah.

The ערוך השולחן³ appears to indicate that the practice of taking a cup for ברכת המזון may have stopped because of economic reasons:

ערוך השולחן אורה חיים סימן קפב-סעיף א-הרמב"ם בספ"ז מברכות פסק דברהמ"ז אינה טעונה כוס וכן הוא דעת הרי"ף בפ' ערבי פסחים ע"ש וכן פסק הרשב"א בברכות [ג"ב]. וכן פסק הסמ"ג אבל הרא"ש והטור פסקו שצריך כוס אפילו ביחיד וכן פסקו התוס' בפסחים [ק"ה]. ע"ש וכן פסק הרשב"ם וכן פסק רבינו יונה בספ"ז דברכות ויש מרבותינו שפסקו דרך בזימון טעון כוס [הגהמ"י שם בשם ר"י ורבינו אלחנן ע"ש] וכן הוא בזוהר פנחס [ד' רמ"ו] וז"ל ובגין דא פחות משלשה לא צריך כוס לשלשה צריך כוס ע"ש [וכ"כ הב"י בשם מדרש הנעלם רות] וכתבו שהחוששים לזה כשמברכין ביחיד מעמידין הכוס על השולחן ואין נוטלין אותו בידיו [ב"י]. . . אמנם במדינתנו לא נהגנו בכוס כלל כי היין וכן שארי משקים ביוקר אצלנו וכל שתייתנו הוא מים כידוע וכפי הנראה תפסנו לעיקר כדיעה הסוברת שא"צ כוס ומ"מ יש מדקדקים בשבתות וי"ט כשיש זימון לברך על הכוס אם אפשר להשיג:

Translation: The Rambam in the seventh chapter of Brachos held that it was not necessary to take a cup of wine for Birkas Hamazone. That was the opinion of the Rif in the chapter of Arvei Pesachim. So too ruled the Rashba in Brachos (52). So too ruled the Smag but the Rosh and the Tur held that even an individual who is reciting Birkas Hamazone must take a cup of wine. That is how Tosaphos, the Rashbam and Rabbenu Yona held. Some of our Sages were of the opinion that it was necessary to take a cup of wine only when Birkas Zimmun was being recited. So it is found in the Zohar. This what the Zohar provides: when less than three are reciting Birkas Hamazone it is not necessary to take a cup of wine but three should do so. Some wrote that they are concerned about this rule when they recite Birkas Hamazone alone. They compromise by putting a cup of wine on the table and they do not take the cup into their hands . . . However it is well known that in our geographic area under no circumstance do we take a cup of wine for reciting Birkas Hamazone because wine and all strong drinks are expensive and all we ever drink is water. As a result we rely on the opinion that it is never necessary to recite Birkas Hamazone over a cup of wine. Nevertheless there are those who like to be strict and if on Shabbos or Yom Tov they eat together as a group of three, they try to recite Birkas Hamazone over a cup of wine if it is possible to get hold of some wine.

3. Rabbi Yechezkel Michel ben Rabbi Aaron HaLevi Epstein was born in 1829 in Bobroisk, Russia. From his childhood, he was known as a genius. He married the daughter of Rabbi Jacob Berlin of Mir (the father of the Netziv) and continued his studies in the yeshiva of Volozhin. He was appointed rabbi of Novardhok (Novogrodok), and headed the yeshiva there. His son, Rabbi Baruch Epstein, authored the Torah Temimah. His daughter married her uncle, the Netziv.